

Judaizmus nie je náboženstvom Starého zákona

Mikuláš Hučko

17. mája 2021 ✚ Cirkev ✚ Biblia

Zdroj: PxHere

Keď pútnici prichádzajúci do Jeruzalema vidia židov modliacich sa pri Múre nárekov, myslia si: **„Aha, takto vyzerali Židia v časoch Ježiša Krista! Keď ich budeme bližšie pozorovať a študovať, pomôžu nám lepšie pochopiť dobu, v ktorej žil Ježiš Kristus.“** To je však hlboký omyl. Prečo? Pretože judaizmus, s ktorým máme do činenia dnes, má iba veľmi málo spoločné so Starým zákonom.

Toto tvrdí Waldemar Chrostowski, poľský kňaz, profesor, biblista, autor vyše dvoch tisíc vedeckých a populárno-náučných publikácií. A pokračuje:

„Judaizmus, s ktorým máme do činenia zhruba devätnásť storočí, to nie je náboženstvo Starého zákona. A vôbec to nie je tak, ako si to myslí veľa kresťanských teológov a kresťanov, že vyznávači judaizmu vyznávajú Starý zákon a kresťania vyznávajú Nový zákon. A že toto je jediné, v čom sa odlišujeme. Nie! Starý zákon je rovnako vlastníctvom kresťanov i vlastníctvom vyznávačov judaizmu. Pretože ani my, kresťania, nemôžeme existovať bez Starého zákona!“

Profesor Chrostowski sa okrem Cirkvi a judaizmu venuje aj dialógu medzi kresťanmi a židmi a sám je takmer štyridsať rokov jeho aktívnym účastníkom: Od roku 1986 je členom komisie Poľského episkopátu pre Dialóg s judaizmom. V roku 1991 bol jedným zo zakladateľov Poľskej rady kresťanov a židov, ktorej predsedal do roku 1998. V roku 1994 sa stal vedúcim Inštitútu pre katolícko-judaistický dialóg.

Jeho záujem o kresťansko-židovské vzťahy nevychádzal zo záujmu o judaizmus ako taký, židovská folklórna kultúra ho nijako zvlášť nezaujímala, ani keď študoval na Hebrejskej univerzite v Jeruzaleme. Nebola to fascinácia židmi, nebola to fascinácia judaizmom. Ako sa vyjadril: **„Bola to otázka, kto je Ježiš Kristus a kto som ja, kto ho vyznáva a prečo ho nevyznávajú tí, ktorých stretávam na svojej ceste? A prečo ho nevyznávajú tí, z ktorých pochádza? Táto otázka je hlboko kristologická, vyrastajúca z viery v Ježiša Krista.“**

Profesor Chrostowski zdôrazňuje, že vyznávačov rabínskeho judaizmu, čiže tých **veriacich židov**, s ktorými máme do činenia dnes, **nie je možné považovať za našich starších bratov.**¹⁾ Ba

dokonca paradoxne, aj keď to znie divne, to **my, kresťania**, oproti nim, môžeme byť staršími bratmi, pretože **kresťanstvo vzniklo skôr než rabínsky judaizmus** v tej forme, v akej existuje od roku 70 AD.

Profesor vysvetľuje, že **centrom starozákonného náboženstva bol jeruzalemský chrám**. Ten bol zbúraný v roku 70 AD. Existuje v rabínskom judaizme svätyňa? V rabínskom judaizme žiadna svätyňa neexistuje a miesto svätyne zaujali synagógy.

V svätyni boli kňazi, ktorí prinášali obety. Títo kňazi boli z kmeňa Levitov. Má judaizmus kňazov? **Judaizmus už devätnásť storočí nemá kňazov**. A už by ich ani teoreticky nemohol mať, pretože po masakri v roku 70 nikto nevie, do akého kmeňa patrili jeho predkovia, ak vôbec do nejakého patrili. Na miesta kňazov nastúpili rabíni, čiže učitelia, alebo po našom: katechéti. Rabín nie je kňazom, nie je duchovným. Keďže **v judaizme neexistujú obety, miesto obety nastúpilo čítanie i rozoberanie Tóry**. Čiže liturgia slova. Obety neexistujú. Čiže aj z toho pohľadu tu **chýba kontinuita**.

Z tejto perspektívy potom kresťanstvo v katolíckom vydaní **je ozajstným dedičom Starého zákona a nie rabínsky judaizmus**. Znie to ako paradox, ale je to tak. Lebo my, v katolíckom kresťanstve máme kňazov, máme obety a v tomto ohľade sme oveľa bližšie duchu Starého zákona.

Často počujeme, že nás oveľa viac spája než rozdeľuje. Čo nás rozdeľuje? **Rozdeľuje nás osoba Ježiša Krista**. Pohľad na to, kým Ježiš Kristus je. Je to azda málo? A tento pohľad potom vedie k tomu, že kresťanské čítanie a vysvetľovanie celej prvej časti Biblie, Starého zákona, je od základu kristologické. A tiež kristocentrické.

Naproti tomu **židovské čítanie a vysvetľovanie svätého Písma je bez Krista**, ba k tomu má ešte mnoho prvkov antikristovských a protikresťanských. A preto tu je istá konfrontácia. Profesor Chrostowski to výstižne vyjadril, keď povedal: *„Dokiaľ je Biblia zavretá, dalo by sa povedať, že nás spája. Ale keď ju otvoríme a začneme ju čítať a komentovať, tak nás rozdeľuje. Lebo my, kresťania, ju čítame a komentujeme cez prizmu Ježiša Krista, kým vyznávači judaizmu, dodajme, že rabínskeho judaizmu, bez Ježiša Krista. Ba dokonca proti Nemu.“*

Jadrom katolíckych a kresťansko-židovských vzťahov, hovorí, nie je folklór, jedlá či židovské zvyky, ale otázka Ježiša Krista. A problém je v tom, že **stúpenci judaizmu** - nehovoríme o Židoch, pretože nie všetci Židia sú stúpenkami judaizmu –,ale **nábožní židia taký rozhovor a také kontakty nechcú**. Náboženský židia nemôžu hovoriť o Ježišovi Kristovi. Najmä sa nesmú púšťať do polemík v diskusiách s kresťanmi. Profesor Chrostowski z vlastnej skúsenosti dosvedčuje: *„Môžeme hovoriť o čomkoľvek, okrem Ježiša Krista. Medzi kresťanmi, konkrétnejšie medzi katolíkmi, a nasledovníkmi judaizmu, je možné viesť dialóg o všetkom možnom, nie však o Ježišovi Kristovi, nie o náboženských a teologických otázkach. A zaoberať sa týmito náboženskými a teologickými záležitosťami v spoločnom rozhovore je veľká zriedkavosť.“* Avšak zdôrazňuje, že **to nás, kresťanov katolíkov, nezbavuje potreby uvažovať, kto je Ježiš Kristus** a prečo sú ľudia, ktorí ho neprijali.

Profesor k tomu dodáva: *„Nemožno však súhlasiť s tým, že kresťanstvo hovorí áno Ježišovi Kristovi a rabínsky judaizmus hovorí nie, a obe náboženstvá majú rovnakú pravdu. Takýto pohľad by nebol logický. Jedno náboženstvo je teda pravdivé a druhé nie je.“*

Kto je starší brat? Podľa profesora Chrostowskeho, z čisto *chronologického* hľadiska by sme mohli povedať, že biblickí Izraeliti sú staršími bratmi kresťanov. Ale z hľadiska logiky viery a z duchovnej strany a zo strany našej identity, ani my, kresťania, sme nevznikli od nuly! **My sme dostali Starý zákon vďaka tým židom, ktorí uverili v Ježiša** a potom získali mnohých iných pre túto vieru. V tejto perspektíve prvenstvo (čiže kto je starší) začína naberať nový význam. Tí, ktorí Ježišovi povedali svoje „nie“, sa **stali fundamentom reorientácie, prestavby náboženstva biblického Izraela**, z ktorého sa vyvinul rabínsky judaizmus. Formu tohto judaizmu určili rabíni, preto sa nazýva rabínsky judaizmus a svoju normatívnu podobu dostal v Talmude.

Existujú dva Talmudy: Jeden napísaný okolo roku 400 a druhý okolo roku 500. Štyristo rokov po Kristovi, päťsto rokov po Kristovi, Talmud palestínsky, Talmud babylonský. **To, čo je pre kresťanov Nový zákon, to je pre židov Talmud.** Kresťania čítajú Starý zákon cez prizmu Nového zákona. Židia čítajú Starý zákon cez prizmu Talmudu. Talmud vznikol oveľa neskôr než Nový zákon, aj keď vychádzal zo skorších tradícií. Z tohto pohľadu teda **privilegium - kto je starší, patrí nám, kresťanom.**

Takže kňazov vystriedali rabíni a v 2. a 3. storočí sa judaizmus začal vymaňovať zo zamerania sa na Bibliu, čo profesor pomenúva ako „odbibliovanie“, takže judaizmus, s ktorým máme dnes do činenia, je náboženstvom stojacom na Talmude alebo vlastne na dvoch Talmudoch: palestínskom a babylonskom.

Talmudický judaizmus alebo rabínsky judaizmus je zásadne iný než bol biblický judaizmus v dobe Ježiša Krista. O tom však veľká **väčšina katolíckych teológov nemá ani poňatia!** Profesor Chrostowski hovorí, že sa posledné štvrtstoročie trpezlivo pokúšal vysvetliť na rôznych miestach rozdiely medzi biblickým judaizmom, ktorý sa skončil v roku 70, a rabínskym judaizmom, ktorý z neho vzišiel. A trpkó konštatuje: „*Verte mi, prosím: Je to veľmi ťažké. Odpor voči tomu nebol ani tak zo strany Židov. V Cirkvi spomedzi osôb zaoberajúcich sa týmito vecami proti tomu brojili najviac teológovia, ktorí nevideli žiadny rozdiel medzi predošlou formou biblického judaizmu a rabínskym judaizmom. Nevideli ho, pretože ho nechceli vidieť.*“ A z vlastnej skúsenosti hovorí: „*Pritom keď sa rozprávam s rabínom a pýtam sa ho, či je judaizmus striktne náboženstvom Starého zákona, odpovie: V žiadnom prípade!*“

Video:

1) Poznámka k téme staršieho brata:

Profesor Chrostowski hovorí o tom, kto je starší z chronologického hľadiska a nikdy ho nepoužíva pri dialógoch, v ktorých katolícki účastníci dialógu tému staršieho brata najčastejšie chápu úplne inak, ako vyznávači rabínskeho judaizmu. Katolíci sa im týmto výrazom chcú zapáčiť, získať si ich sympatie, chcú im polichotiť, ale, žiaľ, nerozumejú jeho významu. Asi nikdy neuvažovali o tom, prečo je vo Svätom písme prvorodený nahradený takmer bez výnimky mladším.

Pretože v Biblii **prvorodený nikdy nie je dedičom**, aj keď podľa Zákona by mal byť.

Kain (starší) a Ábel (mladší).

Noe – Jafet je prvorodený, nahradený Semom.

Terach: Haran je prvorodený, ale nahradí ho Abrahám.

Izmael je prvorodený, nahradí ho Izák.

Ezau je prvorodený, nahradí ho Jakub.

Jozef nahradí starších bratov.

Jozefovi dvaja synovia: Efraim a Manases.

Mojžiš (mladší) a Áron (starší).

Dávid – najmladší.

Dávidovi synovia – mladší Šalamún je dedič, nie Adoniáš (starší).

Prečo? Pretože „starší brat“, prvorodený Adam, zhrešil a jeho mladší brat, Ježiš, bude Mesiáš.

Prvorodený syn, ktorým je Adam, mal dostať všetko. Namiesto neho to dostal Jeho „mladší brat“.

(Genezis 25, 23) Pán jej povedal: *„Dva národy sú v tvojom lone a dva kmene sa oddelia z tvojho života; národ nad národom bude prevládať a **starší bude slúžiť mladšiemu.**“*

(Rimanom 9, 12) nie zo skutkov, ale z vôle toho, ktorý povoláva jej bolo povedané: **„Starší bude slúžiť mladšiemu,“**

Pokiaľ vyznávači rabínskeho judaizmu čo len trochu poznajú starozákonné knihy, tak sa tomuto označeniu asi veľmi netešia.

A vari vyznávači rabínskeho judaizmu nazývajú kresťanov „mladšími bratmi“?

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/judaizmus-nie-je-nabozenstvom-stareho-zakona/>